

Försvarsutskottets betänkande

1982/83:2

om ansökningsförfarande för militära tjänster

I motion 1981/82:1256 av Eric Hägelmark (fp) och Hans Lindblad (fp)

yrkas

1. att riksdagen uttalar att huvudregeln även beträffande militär personal skall vara att tjänster tillsätts efter ansökningsförfarande

2. att riksdagen uttalar sig att vitsord, eller motsvarande, för militär personal endast utdelas när den enskilde själv begär sådant.

Överbefälhavaren, Officerarnas riksförbund och Svenska officersförbundet har yttrat sig över motionen.

Bakgrund

Motionärerna har i en tidigare motion (1979/80:817) behandlat det militära vitsordssystemet. I den yrkades att riksdagen hos regeringen skulle begära en översyn av detta system, särskilt för att minska antalet vitsord för äldre personal. De ansåg att införandet av den nya befälsordningen gav ett lämpligt tillfälle för en sådan ändring. Utskottet (FöU 1979/80:13 s. 29-30) delade motionärernas uppfattning att det militära vitsordssystemet behövde ses över i det syfte som motionen angav. Enligt vad utskottet hade inhämtat övervägdes också ändringar av systemet i angiven riktning i samband med införandet av den nya befälsordningen. Någon översyn därutöver ansåg utskottet inte behövas och föreslog att motionen skulle avslås, ett förslag som också senare följdes av riksdagen.

Motionen

Motionärerna erinrar inledningsvis om sin tidigare motion i ämnet och dess behandling av utskottet. De konstaterar att vitsordssystemet ännu inte har ändrats. De säger sig också ha fått ytterligare vittnesbörd från anställda som anser sig klart orättvist behandlade i fråga om vitsord. Systemet som sådant inger därför, framhåller de, bevisligen olust och denna är sannolikt mest uttalad bland äldre personal. Vitsord - i den form som kan motiveras för framtiden - bör enligt motionärernas mening vara frivilliga. De bör endast sättas på dem som begär sådana, främst när vederbörande söker ny tjänst. Motionärerna hävdar att nuvarande system är byråkratiskt och innebär mycket arbete. Avslutningsvis framhålls i motionen att man i samband med slopandet av vitsordssystemet bör öka insatserna för den enskilde, särskilt i fråga om planering för framtida uppgifter.

Remissyttrandena

Överbefälhavaren anser att erfarenheterna visar att det nuvarande vitsordssystemet i stort fungerar väl. Han uppger att det f. n. pågår en översyn av befordringsförfarandet inom försvarsmakten. Han avser att i särskild ordning under våren 1983 komma in med förslag till ändringar på grund av övergången till den nya befälsordningen. Med hänsyn till pågående arbete anser han att något riksdagens uttalande enligt motionärernas förslag inte erfordras.

Officerarnas riksförbund (ORF) anser att en förutsättningslös utredning bör göras för att åstadkomma ett system som tryggar rättssäkerheten och har de bedömdas förtroende. ORF delar vidare motionärernas uppfattning att militära tjänster bör tillsättas efter ansökningsförfarande varvid redovisade reella kvalifikationer bör vara avgörande för vem som skall ha den aktuella tjänsten.

Svenska officersförbundet (SOF) finner att de i motionen framförda synpunkterna på tjänstetillsättnings- och vitsordssystemen för yrkesofficerare är intressanta men anser att de inte utgör en tillräcklig grund för att riksdagen skall göra uttalanden med den räckvidd som motionärerna föreslår. Enligt SOF:s uppfattning bör i första hand ske förbättringar i nu gällande systems regler och tillämpning. Lämpligheten att tillsätta tjänster för yrkesofficerare efter ansökan och med en annan individvärdering än gällande vitsordssystem som grund bör dock undersökas.

Utskottet

Utskottet har – som framgår av redogörelsen i det föregående – redan tidigare (FöU 1979/80:13 s. 30) stött tanken på en översyn av det militära vitsordssystemet. Frågan har bedömts bli aktualiserad i samband med övergången till ny befälsordning.

Enligt vad utskottet har inhämtat pågår alltjämt arbetet med att anpassa det militära vitsordssystemet och befordringsförfarandet till den nya befälsordningen. De första yrkesofficerare som genomgått det nya utbildningssystemet blir färdiga i juni 1983. Bland dem finns även kvinnor. Överbefälhavaren avser att under våren 1983 komma med förslag till ändringar av bl. a. befordringsbestämmelserna inom försvarsmakten.

Utskottet anser liksom tidigare att systemet för bedömning av yrkesofficerare bör vara anpassat till den nya befälsordningen. Även tillsättningsförfarandet bör granskas när man gör en sådan anpassning. Det nuvarande vitsordssystemet har utsatts för kritik. Systemet har uppenbarligen inte alla bedömdas förtroende. Frågan om vitsord för äldre personal behöver uppmärksammas särskilt.

Utskottet förutsätter att överbefälhavarens kommande förslag beaktar den kritik som har framförts mot nuvarande system. I avvaktan på resultaten

av det pågående arbetet bör riksdagen inte nu göra något uttalande av det slag som motionärerna har föreslagit.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet
att riksdagen avslår motion 1981/82:1256.

Stockholm den 30 november 1982

På försvarsutskottets vägnar

PER PETERSSON

Närvarande: Per Petersson (m), Olle Göransson (s), Roland Brännström (s), Gunnar Björk i Gävle (c), Åke Gustavsson (s), Göthe Knutson (m), Olle Aulin (m), Holger Bergman (s), Mats Olsson (s), Anita Bråkenhielm (m), Eric Hägelmark (fp), Inge Carlsson (s), Ingvar Björk (s), Iréne Vestlund (s) och Anders Svärd (c).

Reservation

Eric Hägelmark (fp), Gunnar Björk i Gävle (c) och Anders Svärd (c)
anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 2 börjar "Enligt vad" och på s. 3 slutar "har föreslagit" bort ha följande lydelse:

Enligt vad utskottet har inhämtat pågår alltjämt arbetet med att anpassa det militära vitsordssystemet och befordringsförfarandet till den nya befälsordningen. Med hänsyn till den kritik som från flera håll har riktats mot gällande vitsordssystem anser utskottet det angeläget att detta arbete klart tar sikte på en radikal ändring av systemet på det sätt som anges i motion 1981/82:1256. I det sammanhanget bör också ett ansökningsförfarande vid tillsättning av militära tjänster utformas i huvudsak enligt motionärernas förslag. Därigenom skulle skapas en ordning som är anpassad till förhållandena i övrigt i samhället samtidigt som den bättre än den nuvarande tryggar rättssäkerheten för de bedömda och har deras förtroende.

Vad utskottet nu har anført om utformningen av det militära vitsordssystemet och befordringsförfarandet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med anledning av motion 1981/82:1256 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anført om utformningen av det militära vitsordssystemet och befordringsförfarandet.

... ..
... ..
... ..

... ..

... ..

... ..

... ..
... ..
... ..
... ..